

Словосполуками у сфері прав людини в Конституції України є такі терміни, як особиста недоторканність (ст. 29), таємниця листування (ст. 31), релігійні переконання (ст. 35), право власності (ст. 41) тощо. Словосполуками у сфері прав людини в Конституції Республіки Польща є такі терміни, як wolność człowieka (ст. 31), obywatelstwo polskie (ст. 34), nietykalność osobista (ст. 41), pozbawiony wolności (ст. 41), ochrona prawna życia prywatnego (ст. 47) тощо.

Термінологія у сфері прав людини в конституціях України та Польщі наділена спільним рисами, що пов'язано з часом їх прийняття та подібною історико-правовою традицією. У термінології у сфері прав людини в конституціях України та Польщі мають місце як питомі (національні), так і запозичені терміни, в тому числі інтернаціональні слова. Законодавцями обох держав при написанні текстів конституцій в частині прав людини використано значну кількість власне національних термінів, використовуються як прості, так і складні терміни (словосполуки).

Джерела та література:

1. Артикуца Н. В. Законодавчі терміни та їх визначення. Наукові записки. Т. 90: Юридичні науки. (Нац. ун-т "Кієво-Могилянська академія). К.: Пульсари, 2009. С. 39-44.
2. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. 280 с.
3. Шеремета Н. Правничі термінологія української мови та процеси творення. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2013. № 765. С. 120-123.
4. Рабінович П. М., Дудаш Т. І. Правничі мова: основні складники (загальнотеоретична характеристика). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 1. С. 17-29
5. Калиновський Б. В., Бугайко Ю. О. Вплив європейської правничої термінології на українську законодавчу терміносистему. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління: електронне наукове видання: збірник*. 2019. № 4 (6). Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. С. 86-100.

Kravchuk V. Composition of human rights terminology in the constitutions of Ukraine and Poland. *There are studied composition and key common features of human rights terminology in the constitutions of Ukraine and Poland. It is proved that in the terminology in the field of human rights in the constitutions of Ukraine and Poland there are both specific (national) and borrowed terms, including international words.*

Keywords: *borrowed terms; constitution; specific (national) terms; terminology; legal terminology; legal term.*

ПОНЯТТЯ ТА РИСИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ

М. А. Кравчук

Досліджуються різні підходи до визначення поняття «державна політика» та характерних рис цієї категорії, з метою формулювання поняття державної політики у сфері надання правової допомоги населенню. Державна політика у сфері надання правової допомоги населенню характеризується діяльністю держави, яка здійснюється за допомогою відповідних методів публічного адміністрування та спрямована на досягнення поставлених цілей у сфері надання правової допомоги населенню.

Ключові слова: *державна політика; правова допомога.*

Оскільки загальноприйнятною, чітко окресленою дефініцією «державна політика у сфері надання правової допомоги населенню» не існує, що власне пов'язано із складністю та

багатогранністю цієї категорії, варто розпочати з попереднього аналізу змісту родового поняття – «державна політика».

В англійській мові є два еквівалентні поняття щодо україномовного терміна політика: politics і policy. О. Кілієвич, у англо-українському глосарії термінів і понять з аналізу державної політики та економіки, дає наступні визначення цих термінів: політика (politics) – це суспільна наука, що вивчає політичні інституції і принципи та поведінку влади. Політику в цьому розумінні досліджують переважно політичні аналітики; політика (policy) – це певний курс дій, обраний заради вигідності, зручності тощо. Саме в такому контексті розуміється термін «державна політика» загалом чи її відповідний напрям: зовнішня, внутрішня, економічна, соціальна, культурна тощо [1, с. 9].

Аналіз змісту поняття «державна політика» останнім часом набуває неабиякого практичного значення. Це пов'язано, перш за все, з процесами реформування в сучасній Україні, що передбачає обов'язкові зміни як у політичній, так і функціональній сфері загалом. Питання державної політики відносяться до проблемних і дискусійних, але все ж серед значної кількості наукових досліджень, у яких так чи інакше розглядається феномен державної політики, спеціальних праць із даної проблематики не так багато або ж вони дещо застаріли [2, с. 21].

Як зазначає Андріаш В., державна політика – це оптимальний синтез об'єктивних тенденцій суспільного розвитку і суб'єктивних суджень людей про власні інтереси в суспільстві. Державна політика дистанціюється від політики конкретних політичних сил, навіть тих які мають більшість у представницьких органах влади. По-перше, тому що необхідно, щоб державна політика представляла й інтереси меншості, інакше будуть виникати труднощі при її реалізації. По-друге, державна політика повинна бути досить стійкою, стабільною, мати історичну перспективу. По-третє, державна політика повинна виступати, об'єднуючою силою, і бути спрямованою на позитивний розвиток суспільства [3].

В свою чергу Т. Авакян вказує, що державна політика – відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність органів державної влади з метою визначення програми поведінки підвладних осіб, яку здійснюють шляхом використання різних засобів і методів для досягнення певних суспільно значущих цілей. Безперечною є теза про те, що державна політика реалізується за допомогою різних засобів, форм, методів і процедур, однак важливе місце серед цих елементів посідає законодавство країни [4, с. 107-108].

На думку Тертички В., державна політика, в широкому розумінні цього терміна, може визначатися як вибір державними інституціями між діяльністю та бездіяльністю щодо вирішення суспільних проблем. Адже втрати українського суспільства в темпах реформування зумовлені не стільки відсутністю чітких уявлень про цілі й перспективи країни в світовому геополітичному просторі, скільки відсутністю наукової, цілісної програми соціально-економічного й політичного розвитку на найближчі й більш віддалені роки [5, с. 7].

Колектив науковців пропонує під державною політикою слід розуміти сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни [6, с. 8].

В свою чергу Волинець С. наголошує, що в результаті аналізу численних трактувань «державної політики» встановлено, що у вузькому розумінні вона є комплексом стратегічних завдань та цілеспрямованих заходів, які реалізуються органами державної влади у різних сферах суспільної діяльності. На відміну від окремого урядового рішення, дії чи реакції, державна політика є ретельно розробленою стратегією, результатом тривалої взаємодії багатьох структур та організацій [7, с. 58].

Коршунова Н. державною політикою пропонує вважати цілеспрямовану, порівняно стабільну, свідомо-вольову, правову форму організації та здійснення діяльності держави або інших уповноважених нею суб'єктів, яка за допомогою спеціальних засобів, методів і процедур спрямована на розроблення стратегічного курсу розвитку найважливіших сфер життєдіяльності суспільства й тактичного управління ними з метою найоптимальнішого узгодження інтересів соціальних суб'єктів [8, с. 91-92].

На сьогодні існує багато прикладів як вживання терміна «державна політика», так і є багато академічних визначень державної політики, але з точки зору її предметно-проблемних особливостей, на погляд колективу науковців за редакцією Л. Гонюкової та В. Козакова, її оптимальним є таке визначення: державна політика – це відносно цілеспрямована, стабільна й організована діяльність/бездіяльність державних інститутів, здійснювана ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства [9, с. 23].

Таким чином, з врахуванням плюралізму підходів у визначенні поняття «державна політика» та характерних рис цієї категорії, нами сформульоване поняття державної політики у сфері надання правової допомоги населенню.

Державна політика у сфері надання правової допомоги населенню – це діяльність держави, яка здійснюється за допомогою відповідних методів публічного адміністрування, організаційно-нормативна система владних дій та управлінських рішень спрямована на досягнення поставлених цілей у сфері надання правової допомоги населенню.

До основних ознак державної політики у сфері надання правової допомоги населенню можемо віднести:

загальнодержавні рішення та зобов'язання, що мають на меті надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення;

різнovidами правової допомоги населенню є безоплатна (первинна і вторинна) та оплатна правова допомога;

залучення широкого кола суб'єктів до забезпечення надання правової допомоги населенню, а також проведення заходів правової освіти, правового просвітництва та правового виховання;

законодавче врегулювання кваліфікаційного відбору адвокатів, притягнення їх до відповідальності (в тому числі дисциплінарної) за ненадання або неякісне надання правових послуг.

Джерела та література:

1. Новакова О. В., Пашина Н. П. Аналіз державної політики. Навчальний посібник. Луганськ, 2013. 262 с.
2. Дзевелюк М. Державна політика та функції сучасної держави: до проблеми взаємозв'язку. Національний юридический журнал: теорія і практика. 2016. С. 21-25. URL : <http://www.jurnaluljuristic.in.ua/archive/2016/4/5.pdf>
3. Бірюк В. І. Комунальні установи з надання первинної правової допомоги. Безоплатна правова допомога в Україні: шляхи подальшого розвитку та модернізації: матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 5 жовт. 2018 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 13-15
4. Авакян Т. А. Нариси та дискусії щодо розуміння державної політики у сфері внутрішніх справ. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 1. С. 104–113.
5. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. 750 с.
6. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.
7. Волинець С. С. Щодо визначення поняття «державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства». Аспекти публічного правління. Том 6 № 6-7 2018. С. 54-63
8. Коршунова Н. В. Поняття державної політики: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2017. 240 с.
9. Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики : монографія / авт. кол. : [Л. В. Гонюкова, В. М. Козаков, В. А. Ребкало та ін.] ; за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. Київ : НАДУ, 2018. 400 с.

Kravchuk M. Concepts and features of state policy in the field of providing legal aid to the population. *There are studied different approaches to the definition of "public policy" and the characteristics of this category, in order to formulate the concept of public policy in the field of legal assistance to the population. State policy in the field of legal aid to the population is characterized by the activities of the state, which is carried out using appropriate methods of public administration and aimed at achieving the goals in the field of legal aid to the population.*

Keywords: state policy; legal aid.

ЗАХИСТ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ ПАЦІЄНТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ

А. В. Кривко

Науковий керівник: д.ю.н., доц. М. Ю. Щирба

Існують окремі категорії пацієнтів, які самостійно не можуть прийняти рішення щодо медичного втручання – неповнолітні пацієнти. Держава їм забезпечує додаткові гарантії охорони та захисту їхнього життя і здоров'я. Не зважаючи на посилену увагу та турботу з боку держави до неповнолітніх пацієнтів, існують суперечливі питання, вирішення яких покращить регулювання таких правовідносин та захист прав пацієнтів.

Ключові слова: неповнолітній пацієнт, медичне втручання, інформована згода.

Право на належне медичне обслуговування є таким правом, доступ до якого належить всім і кожному. Право людини на охорону здоров'я, що охоплює собою і право на належне медичне обслуговування, втілює прагнення суспільства бути цивілізованим. У відносинах, що пов'язані з наданням медичних послуг, лікуванням, дуже важливим є система гарантії прав захисту пацієнтів. Це зумовлено тим, що пацієнт в таких випадках є залежним від лікаря, через відсутність спеціальних знань про хворобу, про особливості лікування.

Особливо це стосується неповнолітніх пацієнтів, адже при наданні їх медичних послуг виникає більше нюансів, ніж з дорослими пацієнтами. Дорослі пацієнти (якщо вони є дієздатними та фізичний стан дозволяє) можуть напряму комунікувати з лікарем, давати згоду на ті чи інші маніпуляції, оцінювати стан здоров'я та аналізувати відчуття. Між неповнолітніми пацієнтами та лікарем майже завжди є «посередник» - представник неповнолітньої особи. Також неповнолітні пацієнти не завжди можуть достовірно надати лікарю якусь інформацію щодо стану свого здоров'я згідно власних відчуттів, вони є більш вразливими до різного роду інформації про стан здоров'я.

Дослідження у даній сфері та тематиці проводило ряд науковців, серед яких Н. Болотіна, Г. Миронова, С. Сільченко, С. Стеценко, М. Щирба та інші.

Проте, досліджуване питання не втрачає актуальності з огляду на те, що клінічні ситуації за участі неповнолітніх пацієнтів є найскладнішими як для етичного тлумачення, так і для застосування норми права і такі пацієнти потребують спеціальних інструментів та норм для захисту власних прав.

Чи не найбільш поширеним дискусійним питанням в межах захисту прав пацієнтів, а особливо неповнолітніх пацієнтів є питання інформованої згоди на медичне втручання. Інформування пацієнта та отримання його згоди – це обов'язки, не властиві медичній етиці та практиці попередніх часів. Доктринальні засади правового регулювання надання медичної допомоги з часом зазнали змін, і тепер основне правило європейського приватного права в сфері правосу́б'єктності пацієнтів полягає в тому, що нікого не може бути піддано медичному втручанням без його згоди.

Як відомо з цивільного права, обсяг цивільної дієздатності як здатності фізичної особи самостійно здійснювати свої права залежить від віку та психічного стану суб'єкта права. Ці норми поширюються і на регулювання приватноправових відносин у сфері надання медичної